

LESU ZDAR

leden 2021

LESYČR

**Stovky pracovních akcí pro veřejnost
vyvrcholí Dnem za obnovu lesa**

REORGANIZACE:

**Reagujeme na změny
v lesním hospodářství**

DISKUSE:

**Co tvrdí vědci
o Soutoku**

HISTORIE:

**Želetinka, místo
starých map i básní**

Chráníme s odpovědností

Realizujeme rozsáhlé ekologické programy
ve prospěch zachování přírodních hodnot
celého území v kontextu okolní krajiny.

#chránímesodpovědností

LESYČR

Nenechte si ujít!

Příspěvek k diskusi o Soutoku, str. 10

I přes covid jsme stihli zorganizovat desítky pokračovacích akcí Dne za obnovu lesa, str. 13

Na návštěvě u Marka Zemana, který vede výrobu v našem semenářském závodu, str. 16

V čase jsme se toulali v okolí Konopiště, str. 21

OBSAH

2 Kaleidoskop

Zajímavosti z našeho podniku

4 Personalistika

Pracovní výročí našich kolegů

5 Reorganizace

Reorganizace jako reakce na změny
Změny ve faktech a číslech
Ptali jste se? Odpovídáme.
Mapa oblastních ředitelství

10 Diskuse

Vědci řekli, že...

13 Dny za obnovu

Na podzim jsme připravili desítky Dní

16 Profil

Semenářský závod přizpůsobil výrobu
lesům nové generace

19 Vánoční poděkování

Naši lesníci rozvezli 430 stromků
do nemocnic

21 Historie

Želetinka, místo ze starých map i básní

Vydává: Lesy České republiky, s. p.
Adresa: Přemyslova 1106/19, Nový Hradec Králové,
500 08 Hradec Králové
Redakce: redakce@lesy.cz
Evidenční číslo MK ČR E 23696
Je distribuován zdarma. Leden 2021

PROGRAM PRO DĚTI

Velice děkuji za úžasný výukový program, který Lesy ČR nabízí pro děti základních škol. Vaši kolegové, jmenovitě Ing. Kamil Bjaček, Ing. Čestmír Michal, Ing. Roman Maršík a Jan Ježek, v září nabídli dětem pestrý program v okolí lovecké chaty Červený jelen na Jemčině, který zaujal nejen děti, ale i nás dospělé. Za jejich ochotu, perfektní organizaci celé akce a velikou trpělivost při práci s dětmi jim patří veliký dík. Ráda bych na tuto akci navázala a poprosila Vaše kolegy o další program či přednášku pro žáky 8. a 9. ročníku, kteří se rozhodují o svém dalším studiu, aby jim vysvětlili, co jejich práce obnáší.

S pozdravem

Mgr. Lenka Štěrbová, zástupkyně ředitelky, ZŠ Strmilov

OSLAVY LESA NA FLOŘE

Každý rok v říjnu ožijí Smetanovy sady podzimní výstavou Flora Olomouc. Již 10. ročník této akce pořádalo dvacet subjektů, mezi nimi tradičně Lesy České republiky.

Za příjemného sobotního počasí představily LČR například program Vracíme sovy lesu, děti i dospělí si mohli vyzkoušet odkorňování kmenů i své znalosti v lesní poznávačce. Atmosféru akce, jež je oslavou lesů a připomenutím jejich významu, spoluvytvářely zvuky lesních rohů, promenádní hudby a také motorové pily uměleckých dřevořezbářů.

UČENÍ NENÍ NUDA

Edukativní program lesní pedagogiky **Z domova do lesa** zahajujeme v době, kdy je většina škol odkázána na distanční výuku.

Jedná se o program na podporu znalostí mladé generace o lese a o jeho funkcích, obnově lesa a krajiny. Materiály, testy a kvízy, které naleznete na www.lesy.cz, mohou pedagogové použít při distanční výuce. Rodiče, studenti a žáci je využijí k prohloubení lesních vědomostí zábavnou formou.

 #zdomovadoles

PODĚKOVÁNÍ

Vážený pane generální řediteli, obracíme se na Vás se žádostí o zveřejnění našeho poděkování organizátorům letního dětského tábora Branovská vrata.

Jako každoročně byl také letos, i přes složitou epidemiologickou situaci, perfektně zorganizován a připraven. Všem, kteří se na průběhu tábora podíleli, patří náš velký obdiv a poděkování. Jako důkaz dobrého vlivu tábora na děti je i to, že díky odbornému a fundovanému přístupu všech vedoucích a doprovodným akcím se některé rozhodly pro studium na lesnických školách.

Nemluvě o zvýšeném zájmu o lesnickou a přírodovědnou problematiku obecně. Zejména osobní podíl zaměstnanců LČR pod vedením Zdeňky Vávrové je přínosem a vizitkou jak pro podnik, tak pro lesnický obor jako takový.

*Rodiče spokojených dětí,
zaměstnanci LS Železná Ruda
a LS Klatovy*

SNAD OBRÁZKY POMOHOU

Lidé chodí často s dobrým úmyslem v doprovodu svých ratolestí do lesa nakrmit zvířátka. Vánoční svátky a dny volna byly skvělou příležitostí, jak zvířátkům přilepšit a spojit příjemné s užitečným. Dobrý úmysl ale mnohdy končí špatně, pokud lidé nevědí, co do krmelce dát. Může se pak lehce stát, že spíše ublíží, než pomohou. Téměř denně jsem s dcerou odnosila z lesa v honitbě na Opavsku, kde jsem členkou mysliveckého spolku, půl pytle pečiva,

někdy i plesnivějícího, pletýnky s máslem, s marmeládou, topinky s nánosy sádla a podobné kuchyňské zbytky, které lidé nanosili jako vánoční dárek zvířátkům. Obrázková koláž je svou formou přizpůsobena našim nejmenším, nicméně je věnována všem návštěvníkům lesa. Měla by být poučením a zároveň varováním, že opravdu ne každý dobrý úmysl přináší užitek.

Ing. Jana Bezděková, Lesní správa Vítkov

HORNÍ BLATNÁ NA NOVÉ ADRESE

Lesní správa Horní Blatná sídlí od 1. prosince 2020 v nové budově postavené v Perninku. Objekt vyhovuje všem potřebám provozu a dobře zapadá do krušnohorské krajiny. Ještě donedávna sídlila Lesní správa Horní Blatná ve dvou budovách na historickém náměstí Sv. Vavřince, jedna z nich navíc patřila městu. Obě vyžadovaly modernizaci a zásadní rekonstrukci. Lesy ČR tedy rozhodly o výstavbě nové budovy.

Stavělo se od podzimu 2018, loni práce skončily. Kromě administrativních prostor a dalších provozních částí jsou v objektu také dva inspekční pokoje s vlastním sociálním zařízením, každý se dvěma lůžky (foto Václav Černý).

V době „covidové“ je všechno jinak. Například pokračuje turistická sezóna, která v jiných letech končí na podzim. Tisíce turistů a běžkařů se nyní vydávají za sportem i klidem do lesů. A často se diví, že potkávají na cestách auta naložená dřevem. Napadené dřevo ale musí lesníci dostat z lesa ven co

nejdříve, aby z něj na jaře nemohl vylétnout kůrovec a napadnout zdravé porosty. Zároveň ale vnímáme velkou potřebu lidí vyrazit do přírody. Proto se snažíme vyjít vstříc a hledáme kompromis, tedy i objízdny trasy, které nenaruší běžecké stopy. Leckde to ale v terénu není možné. Poslechněte si lednový podcast **Uchem v mechu** s **Vladimírem Krchovem**, ředitelem lesního a vodního hospodářství Lesů ČR.

SPOLUPRÁCE S UNIVERZITOU

Ráda bych poděkovala za spolupráci s Lesy ČR navázanou při kampani „**Za každou přihlášku zasadíme strom**“. Akce pod vedením Ing. Václava Langerá z LČR sklídila veliký úspěch mezi studenty a zaměstnanci i veřejností. Chtěli bychom v této aktivitě pokračovat a nejenom dostát slibu vysadit 11 500 stromů, ale také počet zasazených stromů navýšit o přihlášky, které OU obdrží v letošním roce.

Ing. Lucie Fremrová, Ostravská univerzita

Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2020 někteří naši kolegové oslavili pracovní jubileum.

25 let

KORANDOVÁ IVANA, referent – metodik účetnictví, KŘ České Budějovice

MEIXNEROVÁ PETRA, referent pro katastr a restituční, LS Ruda nad Moravou

FUČÍK ROMAN, revírník r. Osová, LS Náměšť nad Oslavou

MALEČEK PAVEL, revírník r. Vostojavka, LS Ledec nad Sázavou

KONÚPEK VÁCLAV, revírník r. OSL Přeštice, LS Přeštice

JÜTHNER LUDVÍK, lesní správce LS Přimda, LS Přimda

KUČERA OTTO, revírník r. Fojtka, LS Jablonec nad Nisou

VAJGRT JOSEF, lesní dělník, LZ Konopiště

KONEČNÝ ROMAN, revírník r. Litenčice, LS Bučovice

HUML VÁCLAV, vedoucí Polesí Bezdědice, LZ Konopiště

NĚMEC ROMAN, lesní dělník, LS Bruntál

KONÚPKOVÁ IVANA, revírník r. Roupov, LS Přeštice

ŠPONEROVÁ LUCIE, správce toků, ST OP Odry

KUTENIČ LADISLAV, obsluha strojů PDV, LZ Boubín

POULÍK JOSEF, revírník r. Jeseník, LS Jeseník

BULÍČEK JAN, lesní dělník, LZ Konopiště

FORMÁNEK PETR, revírník r. Olšany, LS Bučovice

20 let

KROČÁK JIŘÍ, revírník r. Ostružná, LS Hanušovice

KUBÍČEK MILAN, revírník r. Františkov, LS Hanušovice

MATUŠKA JAKUB, TP pro stavební činnost, KŘ Šumperk

HIMMEL JAN, lesní dělník, LZ Boubín

PŮLPÁN JAN, revírník OSL r. Přibyslav, LS Ledec nad Sázavou

ŠTIPL PŘEMEK, vedoucí OHÚLI, Ředitelství LČR

15 let

VALA LUKÁŠ, TP pro stavební činnost, KŘ Šumperk

HRDÝ JOSEF, specialista odbytu, KŘ Karlovy Vary

SVOBODA MARTIN, lesní l.ú. Rumunská bažantnice, LZ Židlochovice

HETVER JAN, zástupce LS, LS Frýdlant v Čechách

GROŠOVÁ MARTINA, správce toků, ST OP Dyje

MICHALICOVÁ EVA, lesní dělník, LZ Boubín

ŠTĚPÁNKOVÁ EVA, uklízečka, LS Černá Hora

BRÁZDA OTAKAR, revírník r. Milovy, LS Nové Město na Moravě

HOŘÍNEK JAROSLAV, revírník r. Dalečín, LS Nové Město na Moravě

KALVODOVÁ ŠÁRKA, personalista, Ředitelství LČR

PRAŽÁKOVÁ JIŘINA, referent – mzdová účetní, Ředitelství LČR

BLÁHA ZBYNĚK, specialista výrobních a ekonomických IS, Ředitelství LČR

FEITOVÁ LENKA, referent – mzdová účetní, Ředitelství LČR

ŘEHOŘ FRANTIŠEK, operátor harvesteru, LZ Konopiště

JARMAR OLDŘICH, topič, LZ Konopiště

VRABEC JINDŘICH, revírník OSL, LS Choceň

BÍLEK KAREL, revírník, LS Ještěd

KRÁTKÁ MAGDALENA, referent pro katastr, ST OP Moravy

10 let

MÜLLEROVÁ IRENA, referent pro provozní činnosti, ST OP Odry

SELLNER ZDENĚK, lesní dělník, LZ Židlochovice, polesí Velký Dvůr

FIŠEROVÁ TEREZA, referent účetnictví I, LS Rychnov nad Kněžnou

BUREŠ PAVEL, revírník r. Peruc, LS Litoměřice

LEŠTIANSKÁ DARINA, referent účetnictví, Ředitelství LČR

JIRUŠEK HUBERT, vedoucí Polesí Chodský újezd, LZ Kladská

BERNÁTEK JOSEF, revírník r. Ludkovice, LS Luhačovice

KADLECOVÁ EVA, referent účetnictví I, LS Klatovy

ŠENKÝŘOVÁ RENATA, referent daní, Ředitelství LČR

BOHDAL MILAN, lesní l.ú. Přídoří, LZ Boubín

POLÁČEK LUDVÍK, revírník r. Klášter, LS Toužim

GAJDOŠ PAVEL, revírník r. Bedřichov, LS Janovice

REORGANIZACE JAKO REAKCE NA ZMĚNY

Lesy České republiky procházejí kontinuálně mnoha změnami. Od roku 2021 má podnik upravenou organizační strukturu, díky níž mimo jiné nahradí dosavadní krajská ředitelství oblastní ředitelství.

Je samozřejmé, že tento proces zajímá všechny zaměstnance LČR, proto se ho pokusíme co nejpřehledněji shrnout a vysvětlit.

V situaci, kdy se dramaticky mění podmínky lesního hospodářství nejen v České republice, musejí Lesy ČR pružně a efektivně reagovat, aby držely krok s vývojem přírodních podmínek a aby si zachovaly konkurenceschopnost.

Kromě zavedení vlastního obchodu s dřívím, posílení aukcí a dynamického nákupního systému či zřizování vlastního závodu lesní techniky patří mezi zásadní opatření i reorganizace podniku spočívající zejména ve zrušení 11 krajských ředitelství a jejich nahrazení 7 oblastními ředitelstvími, začlenění správ toků do struktury oblastních ředitelství a sloučení 6 lesních správ na severní Moravě do tří.

Při probíhajících organizačních změnách je důraz kladen na jednotné oblastní řízení s výrazně rozšířenými kompetencemi oblastních ředitelů a na úzké propojení mezi lesnickým a vodním hospodařením na spravovaném území. Dochází ke sloučení režijních procesů a zefektivnění podpůrných agend. Změna územní působnosti lesních správ se však netýká průměrných výměr revírů a počtu revírníků.

„Cílem probíhající reorganizace je reagovat na prioritní úkoly podniku – boj s kalamitou a urychlení následné obnovy. Podstatně zjednodušujeme a zprůhledňujeme proces řízení celorepublikové

struktury. Nejde však o revoluční, nýbrž evoluční změnu. K poklesu počtu organizačních jednotek totiž dochází průběžně v podstatě od vzniku podniku.

Tyto kroky se projeví prakticky okamžitě

v nezanedbatelné úspoře především administrativních nákladů v řádu desítek milionů korun, ve střednědobém horizontu ušetříme prostředky v řádu stovek milionů korun. Reorganizace také znamená zjednodušení a zprůhlednění řízení relativně složité organizační struktury podniku, což v delším časovém horizontu přinese další synergické úspory rovněž v řádu dalších stovek

milionů korun,“ vysvětluje generální ředitel

Ing. Josef Vojáček a dodává:

„Snižují se jen počty administrativních pracovníků, zatímco zaměstnanců pracujících přímo v lese, kteří se budou zabývat hlavními prioritami podniku, tedy kalamitou a obnovou, naopak přibude. Vznikl také závod lesní techniky s vlastními kapacitami, a to jak strojního vybavení, tak i odborného personálu, které bude podnik nasazovat po celé republice, kdykoli si to vyžádá situace. Mimo jiné tím reagujeme na kritiku ze strany Nejvyššího kontrolního úřadu, který poukázal na absenci flexibilních vlastních výrobních kapacit při zpracování kalamity.“

ZMĚNY VE FAKTECH A ČÍSLECH

7 OBLASTNÍCH ŘEDITELSTVÍ

Od 1.1.2021 podnik zřídil 7 oblastních ředitelství (OŘ), která plně nahradila strukturu 11 krajských ředitelství LČR a 7 správ toků:

- OŘ severní Morava, Ostrava
- OŘ jižní Morava, Zlín
- OŘ severní Čechy, Teplice
- OŘ jižní Čechy, Dobruška u Českých Budějovic
- OŘ východní Čechy, Hradec Králové
- OŘ západní Čechy, Karlovy Vary
- OŘ Vysočina, Jihlava

Oblastní ředitelství budou řídit a zastřešovat fungování místně příslušných lesních správ.

Dále budou vykonávat činnosti v oblasti vodního hospodářství, a to na území své působnosti i na území lesních závodů.

KONČÍ SPRÁVY TOKŮ

Svou samostatnou činnost končí oblastní Správy toků (ST), výkon jejich činností přejde pod jednotlivá OŘ, kde bude zřízen útvar náměstka pro vodní hospodářství. Tímto krokem nedochází k upozadění významu správy drobných vodních toků, ale naopak ke zvýšení její důležitosti a synergie s lesnickým hospodařením ve spravovaném území. Metodické vedení vodního hospodářství nadále zůstává na ředitelství LČR, na Odboru vodního hospodářství.

V DŮSLEDKU ORGANIZAČNÍCH ZMĚN ODEJDE Z LESŮ ČR cca 1,2 % Z CELKOVÉHO POČTU ZAMĚŠTNANCŮ

Lesy ČR nepočítají se snižováním venkovního personálu, který v současné době má na starosti ochranu lesa, pěstební činnost nebo péči o vodní toky. Jen pro rok 2021 bylo schváleno až 400 nových pracovních pozic technických pracovníků lesního hospodářství, což je o téměř o 100 míst více než v roce 2020.

ZÁVOD LESNÍ TECHNIKY

Za účelem posílení vnitropodnikové akceschopnosti, především v těžební a pěstební činnosti, LČR zřídily Závod lesní techniky (ZLT). Tento závod je podřízen generálnímu řediteli a sídlí v Mlynářovicích u Volar.

KOLIK LIDÍ ODCHÁZÍ?

V případě sloučených lesních správ došlo k převedení pracovních míst na nástupnickou organizační jednotku pouze s dopadem do počtu vedoucích zaměstnanců LS a nelesnických pracovních míst. V rámci nové organizační struktury podniku bylo nabídnuto nové pracovní uplatnění většině zaměstnanců, kterých se organizační změna dotýká. Údaje jsou aktualizovány k 14.1.2021.

OJ dle 2020	počty zaměstnanců s výpovědí
• KŘ Brno	2
• KŘ Liberec	4
• KŘ Plzeň	4
• KŘ Šumperk	4
• LS Hanušovice	2
• LS Loučná nad Desnou	2
• LS Město Albrechtice	1
• STOP Berounky	2
• STOP Dyje	3
• STOP Labe	2
• STOP Moravy	2
• STOP Odry	5
• STOP Ohře	2
• STOP Vltavy	2
Součet	38

SLUČOVÁNÍ LESNÍCH SPRÁV

Počet lesních správ (LS) se snížil ze 64 na 61, protože od ledna byly na severní Moravě sloučeny:

- LS Jeseník s LS Město Albrechtice pod lesní správu LS Jeseník
- LS Hanušovice s LS Ruda nad Mor. pod lesní správu LS Hanušovice
- LS Janovice s LS Loučná nad Des. pod lesní správu LS Janovice

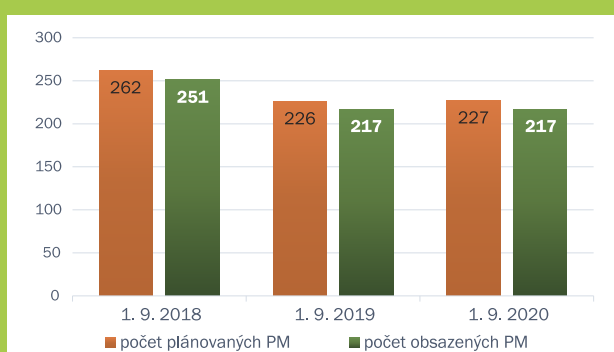
Organizační struktura podniku a počet organizačních jednotek jsou optimalizovány průběžně.

K dnešnímu datu bylo za historii LČR zrušeno 47 lesních správ, a to buď sloučením s další lesní správou či rozdělením mezi ostatní sousedící organizační jednotky.

OPTIMALIZACE NA ŘEDITELSTVÍ

Optimalizace počtu pracovních míst na ředitelství LČR proběhla na přelomu roku 2018/2019. Snížení pracovních míst se odehrálo především v podpůrných administrativních procesech, naopak k posílení došlo v roce 2019 v souvislosti s budováním vlastního obchodu se dřevem. Dílčí změny organizační struktury probíhají kontinuálně.

PTALI JSTE SE? ODPOVÍDÁME.

Nejsou probíhající organizační změny v rozporu se strategií rozvoje Lesů ČR do roku 2024, kde žádná další optimalizace organizační struktury nebyla plánovaná a ani schválená? Jsou tyto změny schváleny ministerstvem zemědělství a dozorčí radou LČR a projednány s odbory?

Změny jsou prováděny v souladu se Strategií a bodem 6.3, který předpokládá „Nastavení efektivní organizační struktury a posílení provozního personálu“. Dochází ke sloučení režijních procesů a posílení provozního personálu. LČR sice byly v roce 2020 zařazeny do okruhu příjemců příspěvku na hospodaření a dotací, nicméně současně byla nejen ze strany zakladatele podniku akcentována otázka hledání úspor a snižování nákladů. Změny jsou tedy prováděny se souhlasem MZe.

První informaci o chystané reorganizaci dostala dozorčí rada Lesů ČR na svém zasedání 14. 5. 2020. Současně byl s podobou tohoto záměru seznámen zakladatel. Komplexní materiál k chystané změně nazvaný „Reorganizace Krajských ředitelství od 1. 1. 2021“ dozorčí rada 10. 8. 2020 projednala a konstatovala, že k němu nemá připomínek. Projednání organizačních změn proběhlo zcela v souladu s kolektivní smlouvou. **Není to v době kalamity a krize neuvážený krok, který může podnik oslabit v boji s nepřízní přírody? Standardní lesní správa má mezi 15–20 tis. ha lesa a ty nově slučované budou mít cca 35 tis. ha lesa. Není to příliš, budou revírníci stíhat?**

Od vzniku Lesů ČR v roce 1992 reaguje organizační struktura podniku na vnější podmínky i na technologický pokrok. Budoucí organizační uspořádání reflektuje zejména vývoj přírodních podmínek a dále např. rozvoj informačních a komunikačních technologií. Rozhodně však nepočítáme s tím, že by se změny měly týkat zvětšení výměry revírů, resp. lesnických úseků. Jsme rozhodnutí jít cestou zkvalitňování práce provozních pracovníků v rámci stávajících jim svěřených území. Aktuální reorganizace spočívá především ve sloučení režijních procesů, zatímco počet provozních pracovníků zůstává stejný. Práce revírníka se tudíž uvedené změny netýkají. Nově zřizovaný Závod lesní techniky naopak akceschopnost LČR v boji s kalamitou posílí. Budeme schopni bez ohledu na výběrová řízení, kdekoliv v republice, prakticky okamžitě nasadit vlastní výrobní kapacity. Je pravda, že nově vzniklé lesní správy se budou starat o nadprůměrnou plochu lesů. Na druhou stranu obhospodařované lesy jsou na těchto sloučených

lesních správách velmi kompaktní. Právě tím se liší od řady jiných, kde celková spravovaná výměra lesů není tak velká, ale porosty jsou roztroušené na velkém území, což znamená výrazně vyšší nároky na péči.

V současnosti existující oblastní správy toků svými hranicemi respektují pro efektivní správu celé délky toku přirozené hranice jednotlivých povodí. Proč dochází v době všeobecné snahy o zvýšení vodohospodářské funkce lesů a nutnosti zadržování vody v krajině k narušení této logické vazby?

Ve vztahu k jednotlivým povodím jsou zodpovědným subjektem Lesy České republiky jako celek, nikoliv určité organizační jednotky. Důvodem organizačního začlenění správy toků je užší propojení lesního a vodního hospodaření na spravovaném území, ale i přiblížení správy toků občanům a obcím v regionu na obdobnou úroveň, jako je tomu v případě revírů a revírníků.

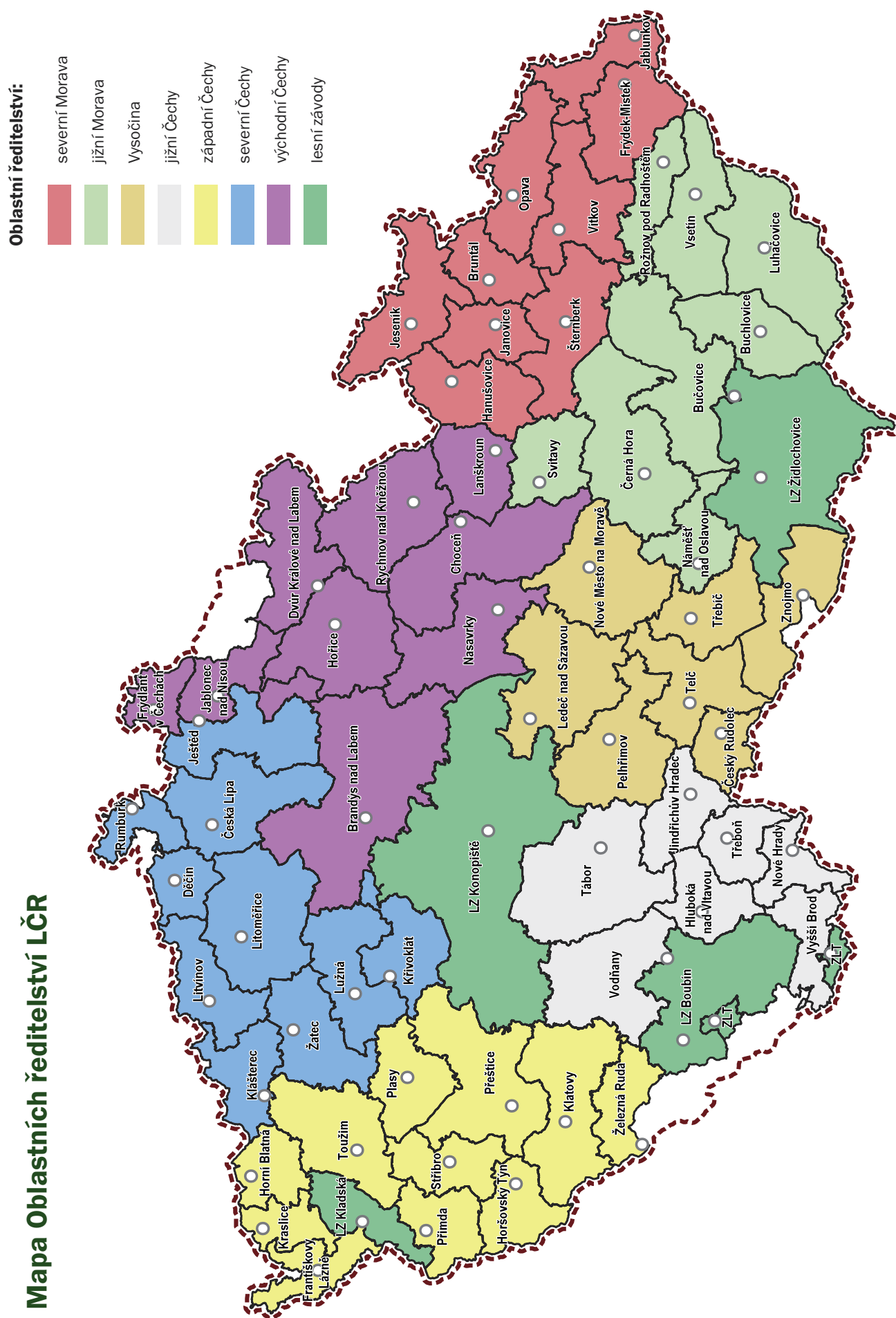
Dosud činnost správ toků zajišťovalo zhruba 150 pracovníků. V nové struktuře se počet venkovních zaměstnanců nezmění. Úsporu očekáváme na administrativních, režijních pozicích. Výkon a kvalita prováděných činností nebudou organizační změnou negativně dotčeny, naopak, dojde k jejich zkvalitnění.

Jak konkrétně bude zvýšena efektivita administrativních procesů (správa pozemkové agendy, nájemní smlouvy, vyjádření ke stavbám, ochraně přírody, pokladna, povolení k vjezdu, kontrola činnosti, samovýroby, zvěřina, výkon práva myslivosti apod.), kterou Lesy ČR slibují na sloučených lesních správách vzhledem k činnostem souvisejících se samosprávami a občany?

Zvýšením efektivy administrativních procesů rozumíme především zefektivnění vnitřního fungování podniku, což souvisí s rozšířením stávajícího dokument management systému, nastavením SW systému projektového řízení, zavedení jednotných formulářů smluv a v neposlední řadě i s vybavením revírníků mobilními pořizovacími daty.

V rámci organizačních změn dojde k významnému posílení řídicích pravomocí oblastních ředitelství na úkor centralizovaného řízení z ústředí. Oblastní ředitelství budou mít v přímé podřízenosti lesní správy, budou rozhodovat v rámci spravovaného území o rozvržení realizovaných činností, finančním plánování, distribuci finančních prostředků, naplnění interní organizační struktury, koordinaci mezi správou lesa a správou vodních toků atd. Lesní správy dostanou mandát k navýšení počtu efektivně využitelných provozních pracovníků. Revírníkům budou zachovány kompetence nejméně ve stejném rozsahu jako dosud. Kanceláře revírníků zůstávají co nejbližší k revíru, za který mají odpovědnost a budou zajišťovat veškeré služby stejně jako v současné době.

Mapa Oblastních ředitelství LČR

VĚDCI ŘEKLI, ŽE...

Nedávno se mi dostal do rukou článek s titulkem „V Moravské Amazonii se kácí, co máme chránit, vadí vědcům. Sepsali petici...“

Mám-li stručně shrnout obsah, jedná se o to, že moravští lesníci (konkrétně Lesy ČR) v této oblasti necitlivě hospodaří s využitím velkých holosečí, za účelem dosažení nejvyššího zisku, a proto je třeba takové hospodaření zakázat, vytvořit síť maloplošných chráněných území a nejlépe svěřit celé území do správy Agentury ochrany přírody a krajiny. To požadují vědci!

Kolikrát dnes slyšíme v médiích všeho druhu frázi „vědci řekli, vědci tvrdí, vědci prokázali“. Stává se to jakýmsi účinným zaklínadlem při prosazení všech možných vlivů, počínaje dobrými úmysly, přes cíle ekonomické až po ambice mocenské. Bohužel, čtenář nemá většinou takové informace, na jejichž základě se může rozhodnout, kterému účelu takové vědecké prohlášení slouží.

Většinou ani neví, o které vědce se jedná, jakého jsou zaměření a jaké mají v dotčené sféře zkušenosti. Než tyto postřehy aplikuji na zmíněný

text, řekněme si několik obecně uznávaných charakteristik vědy jako takové.

I vědci nesou díl odpovědnosti

Věda je jistě motorem rozvoje lidstva, ale jako všechno na světě má svoje úskalí. Na toto téma existuje mnoho vědeckých prací, např. stať Filosofické a metodologické problémy vědy Ivany Holzbachové a mnoho dalších. V těchto pracích jsou popisovány, mimo jiné, i postuláty, které vědu charakterizují.

Věda nespočívá v hledání pravdy. Je to duchovní činnost, jejíž náplní je teoretické a systematické poznávání skutečnosti. Je pro ni charakteristický soubor metod, které používá buď souhrnně, nebo v určitém výběru, a to tak, aby to bylo přiměřené zkoumanému předmětu. Věda musí být zaměřena na studium faktů, nikoliv hypotéz nebo představ. Výsledky procesu poznávání musí být podrobeny procesu verifikace.

Nelze přehlédnout, byť se to často děje, problém odpovědnosti za použití (nebo zneužití) výsledku vědy. Vědci to nejčastěji řeší oddělením výzkumu od odpovědnosti, která přísluší částečně těm, kdo výsledky realizují, a hlavně pak politické sféře. To je pro vědce velmi pohodlný přístup. Přispějí svým vědeckým názorem k zavedení určitého řešení a odpovědnost ať si rozdělí někdo jiný. V současnosti se však objevuje názor, že i vědci musí nést za praktické použití jejich názoru určitý díl odpovědnosti.

Spletl se i Einstein

Nemusí jít jen o zneužití výsledku, nebo jeho přizpůsobení potřebám někoho jiného. Může jít o obyčejný omyl, kterými se historie vědy jen hemží. Nemusí jít pouze o omyly dávné, např. Aristotelovu teorii o tom, že těžší předměty padají rychleji, objev tzv. flogistonu Johanna Joachima Bechera, který podporuje všechno hoření, stvoření světa roku 4004 před n. l. prosazované Jamesem Ussherem. Mnohé z těchto omylů přetrvávaly i stovky let.

**„Věda nespočívá
v hledání pravdy.“**

Mýlili se však i vědci nedávné minulosti, a to velmi význační. Jako příklad můžeme uvést dva zásadní omyly vědce vědců Alberta Einsteina.

Einstein jednak popíral tzv. kvantovou teorii, která se později ukázala jako pravdivá, a jeho druhým omylem bylo tvrzení o statickém vesmíru, podle kterého je vesmír stabilní, neměnný a nevyvíjí se v čase. Einstein dlouho obhajoval svůj omyl,

dokonce dehonestoval své vědecké odpůrce, ale v roce 1929 americký astronom Edwin Hubble jednoznačně prokázal, že galaxie se od sebe vzdalují.

A abychom nechodili příliš do minulosti. Teorie, že vyspělé organismy mají větší množství genů než jednoduché, např. člověk jich má cca 100 tisíc (ve skutečnosti jich má cca 20 tisíc a mechy 34 tis.), padla až v roce 2003 a teorie o závislosti inteligence na velikosti mozku v roce 2005.

Není to Amazonie

Z tohoto úhlu se můžeme podívat i na vědecký pohled na problému tzv. Moravské Amazonie. Už průměr Moravská Amazonie je zavádějící. Lužní lesy jižní Moravy jsou fantastickým ekosystémem, originálním, ale hlavně naprosto jiným než zmíněné amazonské pralesy.

Amazonské pralesy mají zcela jiný původ. Jsou staré mnoho milionů let. Hlavním důvodem jejich vzniku byl tektonický zdvih středních a severních And, za kterým posléze vznikly rozsáhlé močály. Následným vytvořením řeky Amazonky klesla

hladina natolik, že většinu ploch osídlil prales. Jejich vývoj nebyl přerušován ledovými dobami. Půda je zde velmi chudá, organické živiny jsou průběžně spotřebovávány mnoha organismy a v půdě nezůstávají. Vzhledem k těžkým podmínkám (vysoká teplota a vlhkost prakticky 100 %) byla osídlenost zanedbatelná.

Vývoj ekosystému lužního lesa je zcela jiný, s Amazonií nesouměřitelný. Začal se vyvíjet po poslední době ledové, zhruba před 10 000 lety. Jeho dnešní podobu však rozhodujícím způsobem ovlivnil člověk. V době Slovanů, zhruba od šestého století, byly nivy Moravy a Dyje hustě osídlené. Krajina v horních částech povodí byla ještě porostlá hustými pralesy a povodně v dolních částech toků nebyly tak četné a devastující.

Ve středověku se praktikovalo intenzivní výmladkové hospodaření a lesní pastva, což trvalo až do počátku 18. století. To už byla tradiční sídla v nivách šest století opuštěná, neboť kolonizací vysočin a horských oblastí nastalo údobí častějších a ničivějších povodní, které však do niv dolních toků přinášely náplavy půd z erodovaných ploch vyšších poloh. Na bohatých sedimentech se zprvu vyvíjel měkký lužní les.

Záměr lichtenštejnských lesníků

Charakteristické části lesa s dubovými velikány pak vznikly jako hospodářský záměr lichtenštejnských lesníků. Lichtensteinové však nezůstali jen u lesů. Přizvali významné stavitele jak pozemních, tak vodních děl, povodně svázali do nádrží, rybníků a kanálů, postavili krásné stavby, rozvinuli zemědělství, intenzivně hospodařili v lesích a tzv. Lednicko-valtický areál, obdivovaný celou Evropou a zařazený na seznam světového dědictví UNESCO, byl na světě.

Jeho krása vznikla zejména činností člověka. Včetně lesů, které jsou charakteristické vysokou biodiverzitou, danou pestrostí biotopů, bohatými, naplavenými půdami a množstvím ekotonových zón, které jsou výsledkem udržitelného lesního hospodaření.

Vzhledem k těmto skutečnostem je průměr „Moravská Amazonie“ neodborný, až nesmyslný. S trochou nadsázky je to totéž, jako by evoluční antropolog použil výraz „moravský černoš“.

Nezopakovat šumavské zkušenosti

V české kotlině se projevuje zvláštní fenomén. Když hospodářskou činností člověka vznikne jakýkoliv cenný přírodní útvar či celek, ihned se objeví snahy o jeho ochranu. Velmi často nekvalifikovanou, ale rovněž velmi často podporovanou známou větou „Vědci řekli, že...“ Nezbyvá než doufat, že oblast lužních lesů Soutoku bude uchráněna podobné formě ochrany jako v Šumavském národním parku.

V krásných šumavských lesích, pěstovaných generacemi lesníků, se náhle objevily statisíce m³ mrtvého dřeva a tisíce hektarů kůrovcových holin. Dnes, téměř po dvaceti letech, se na těchto místech objevují první známky přirozené obnovy, kolem kterých ekologové radostně tančí, bez ohledu na to, že se zmlazuje opět smrk.

Za hranicí parku na mnohem mladších kalamitních plochách ve správě Vojenských lesů stojí 5 až 8 m vysoký, smíšený les. Na počátku těchto šumavských přístupů, mrhajících prací našich předků, rovněž často zněla věta „Vědci řekli že...“ To by si však krásné lužní lesy na Soutoku určitě nezasloužily.

Doc. Jiří Oliva,
bývalý generální ředitel LČR (1992 až 2003)

**„Vývoj ekosystému
lužního lesa je
s Amazonií
nesouměřitelný.“**

Na podzim jsme stihli desítky Dní za obnovu. Letos jich plánujeme mnohem více. A vyvrcholí velkým Dnem!

Vládní opatření spojená s epidemií koronaviru nám sice zabránila v opakování Dne za obnovu lesa, který měl proběhnout na 13 místech po celé republice 17.10.2020, přesto jsme však na podzim zvládli zorganizovat desítky akcí pro veřejnost. Těchto malých Dní, na nichž se mladí i dospělí zábavnou formou dozvěděli hodně zajímavého o lese, a ještě našim kolegům vydatně pomohli přímo v terénu, se zúčastnily stovky lidí. A protože se dobrovolníci hlásili rovnou už na jarní termíny, tak věříme, že spolupráci našeho Klubu nového lesa s veřejností budeme moci rozjet na jaře už konečně naplno.

Máme připraveny desítky až stovky akcí po celé republice, které vyvrcholí podzimním celorepublikovým Dnem za obnovu. Tak ať nám to letos klapne!

MÍSTNÍ SE POSTARALI

Na 1500 listnáčů vysázeli první říjnovou sobotu dobrovolníci na revíru Ševětín. Pod vedením revírníka Milana Novotného se o nových 750 dubů a stejný počet buků postarali obyvatelé obce Ševětín, pro které to byla v našem lese již druhá brigáda v krátké době.

*Ing. Miroslav Zušťák,
lesní správce, Hluboká nad Vltavou*

VLCI I MYSLIVCI POHROMADĚ

V rámci Dní za obnovu lesa se začátkem října sázelo také na jihočeském revíru Hrudkov. Pod vedením revírníka Ing. Jana Poláška 16 dětí z přírodovědeckého oddílu Vlci a mysliveckého kroužku ve Vyšším Brodě i 5 dospělých vysázeli 380 sazenic dubu a 100 lip. A hned další víkend se pokračovalo na revíru Citajl, kde dobrovolníci uklízeli klest a postavili 100 metrů oplocenky. Brigády se zúčastnilo 12 dospělých a 7 dětí, kteří hned na místě příslibili, že na jaře přijdou připravenou plochu osázet jedlí.

Radek Kordač, lesní správce, LS Vyšší Brod

DOPOLEDNE NA BUKVICÍCH

Druhý říjnový víkend proběhl na revíru Mořkov – Lesní správa Rožnov pod Radhoštěm další Den za obnovu lesa. Tři dospělí a 11 dětí přišli pomoci při sběru bukvic. Ve třech skupinách se činili celé dopoledne, nasbírali 10 kg semen buku lesního. Odměnou jim byl upomínkový předmět LČR, ale především naše poděkování za vydatnou pomoc.

*Martin Hromádka,
specialista ochrany přírody, KŘ Zlín*

SEMENÁŘSKÝ ZÁVOD PŘIZPŮSOBIL VÝROBU LESŮM NOVÉ GENERACE

Aby se podařilo po kalamitě co nejdříve založit lesy nové generace, bylo a je důležité mít k dispozici sazenice vypěstované z kvalitně tříděných, luštěných a skladovaných semen a plodů lesních dřevin. To umějí v Semenářském závodě Lesů ČR v Týništi nad Orlicí založeném před padesáti lety, v lednu 1971. A dělají toho mnohem víc. Tamější výrobu vede MAREK ZEMAN.

Co se ve výrobě v posledních letech změnilo?

Každý rok inovujeme technologie závodu, abychom se přizpůsobili aktuální poptávce. Místo někdejší preference uložení semen jehličnanů, zejména smrku a borovice, se tedy dnes soustředíme také na zpracování a uskladnění velkého množství osiva z listnáčů.

Je velký rozdíl skladovat šišky a osivo listnatých dřevin?

Šišky smrku a borovice se skladují v šikmých boxech. Z nich se přesypávají z jednotlivých pater až do sklepa. Tím se surovina provzdušní, dozrává a můžeme ji přepravit do luštinny. Listnaté plody a také osivo z douglasky, jedle, javorů nebo lip a habrů, o které je dnes zájem, ale nejlépe prosychají na rovných plochách. V současné době máme asi dva a půl tisíce metrů čtverečních rovných ploch, ale ty nestačí. Proto nás čekají v polovině letošního roku úpravy všech pěti pater jižní části skladu semenné suroviny.

Velká poptávka je po bukvicích i žaludech. Jak na ni reagujete?

V roce 2019 jsme zahájili provoz optického třídiče, který je schopen třídit většinu semen lesních dřevin, a zejména vybírat naklíčené bukvice pro sje do sadbovačů na pěstování krytokořenné sadby. Nechtěli jsme postupovat, jak je v Evropě běžné,

kde dělnice ručně u stolu vytřídí pět až sedm kilogramů za směnu. To nestačí. Inspirovali nás zemědělci, kteří používají na třídění máku stroje s vysokovýkonným počítačem a kamerovým snímáním.

Do té doby se v Týništi bukvice netřídily? Nebo jen ručně, jak popisujete?

Prováděla se jejich základní předosevní ruční příprava. Jak začaly klíčit, expedovaly se školkařům. Stroj nám protřídí 150 kilogramů bukvic za hodinu, tedy asi 1,2 tuny za směnu, což by ručně zvládlo ve stejném čase minimálně 60 lidí. Přetříděné bukvice dále stratifikujeme a opakovaně třídíme naklíčená semena, která pak putují ke školkařům. Technologie pěstování krytokořenného sadebního materiálu umožňuje vypěstovat výsadby schopné semenáčky za jedno vegetační období. Do lesa se tak dostanou o rok dříve, a to je v situaci, kdy potřebujeme co nejdříve zalesnit holiny, důležité. Naše služby navíc využívají i ostatní vlastníci a správci lesů.

Modernizovali jste i stroje na uchování žaludů?

V roce 2018 jsme pořídili dva termoboxy na termoterapii žaludů i sušení bukvice. Na vytápění používáme odpadní teplo z dohořovací komory naší kotelny na piliny. Původní linka pojala půl tuny žaludů za směnu, oba termoboxy za stejnou dobu ošetří celkem pět tun. Žaludy nesmí ztrácet vodu a v chladicích boxech postupně vysychají. Pokud se navíc do závodu dostanou v letech velkého sucha už poměrně vyschlé, je velmi složité v nich vlhkost udržet. Termoterapie ji částečně doplní. Rok 2018 byl semenný, takže se čekala velká úroda. Plánovali jsme zpracování 42 tun žaludů, ale nakonec jich bylo 80! Díky novým termoboxům a jejich kapacitě jsme byli schopni žaludy včas zpracovat a uskladnit. V důsledku vlhkého podzimu žaludy předčasně klíčily, proto jsme v tomto zařízení zpracovali menší objem, ale sušili jsme zase

významně větší objem bukvice, asi 62 tun, část na dlouhodobé uskladnění a zbytek na předosevní přípravu pro jarní síje.

A co osivo z jiných listnatých dřevin?

Loni jsme koupili německý mláticí stroj Halstrup původně určený na vymlácení šlechtěných zemědělských plodin. Kapacitně nám vyhovuje na zpracování stovek kil semenné suroviny z lípy, habru, akátu nebo javoru. Nahradil už „doživající“ kombajn Osevan. Tento nový stroj umí časovat dobu ponechání suroviny v bubnu, což je důležité kvůli výtěžnosti. Vymlátí ze suroviny opravdu maximum semen.

V kalamitních oblastech mizí populace smrku ztepilého. Uchovávejte tato semena?

Pokud jsou to cenné dřeviny, uchováváme jejich semena v bance osiva, tedy v minus 18 stupních tak, abychom udrželi po dobu až 30 let jejich klíčivost. I naši předci sbírali semenný materiál kvůli jeho uchování, třeba během krušnohorské imisní kalamity.

Zabýváte se také školkařstvím.

Jde jen o přidruženou výrobu. Nacházíme tam uplatnění pro kvalifikované dělníky v luštině, kteří jsou hodně vytížení od září do konce května, a mimo tuto sezónu nebo i v letech menší úrody se věnují školce. Jinak pěstování sadebního materiálu v semenářském závodě není novinkou, byl tu fóliovník i úložiště na pěstování řízkovanců, tedy vegetativně množených jedinců smrku, a před deseti lety se pro veřejnost pěstovaly i okrasné dřeviny.

A dnes?

Soustředíme se na krytokořennou metodu pěstování sadebního materiálu na vzduchovém polštáři. Osivo sejeme do sadbovačů se 60 buňkami. V každé je jedno semínko, které vyklíčí. Ideálně tedy vzejdou

všechna semena v jeden čas, takže semenáčky vyrostou najednou a nekonkurují si. Pěstování je tedy i ekonomicky výhodné, protože naplno využíváme fóliovník. Lesní správy i závody mají o náš sadební materiál velký zájem, loni dokonce převyšovala poptávka naše kapacity. Navyšovat je ale nebudeme, pěstování sadebního materiálu není naším hlavním úkolem, tím je zajišťování osiva.

Pěstujete všechny dřeviny?

Ve školce pěstujeme zejména ovocné plané dřeviny, například jabloně lesní, třešně ptačí, hrušně polničky, jeřáby oskeruše nebo břeky, kaštanovníky jedlé a další. První sazenice jsme expedovali v roce 2019. Ale pěstujeme i jiné dřeviny, například loni jsme se domluvili s Lesní správou Děčín na vypěstování 30 tisíc kusů semenáčku borovice lesní z tamějšího semenného sadu. Sebrali si šišky a my jsme pro ně ve školce připravili sazenice na zalesnění asi čtyř hektarů holin.

Marek Zeman absolvoval Střední lesnickou školu v Trutnově a Lesnickou a dřevařskou fakultu Mendelovy univerzity v Brně. V Semenářském závodě v Týništi nad Orlicí vede výrobu třetím rokem.

V čem má podle Vás školkařská výroba v Semenářském závodě pro Lesy ČR význam?

Zejména v pěstování okrajových cenných druhů dřevin a geneticky vysoce kvalitního materiálu, tedy pěstování sadebního materiálu z cenných zdrojů nebo pro testování a zakládání semenných sadů první i druhé generace, ze kterých můžete získat osivo s vlastnostmi výjimečně odolných i pravidelně rostlých dřevin. Genetický výběr a šlechtění dřevin zvyšuje hospodářskou efektivitu. Záleží na zadaných kritériích, jako je třeba kvalita dříví, odolnost vůči škůdcům nebo suchu a podobně.

Jak se takové sady zakládají?

Z významných jedinců, tak zvaných ortetů, seberete genetický materiál, naroubujete je a založíte sad první generace, ve kterém je jasný vegetativní přenos genetické informace z výjimečného rodiče na potomky neboli ramety. Výhody semenných sadů jsou zřejmé. Z tvarovaných jedinců, ramet, je snadný a bezpečný sběr šišek, také dobrý genetický původ, takže jsou osivo i sadební materiál velmi kvalitní. Když ale zakládáte sad druhé generace, uděláte výběr z výběru a po otestování ramet vyberete materiál pro roubování a založení sadu 2. generace. Ve světě existují i sady třetí a vyšších

generací, většinou na plantážích. Rostou tam naprosto rovné dřeviny, odolné, ekonomicky výhodné.

Není to proti přírodě?

Zakladatel semenného sadu musí dodržet zákonem stanovenou minimální genetickou variabilitu. Při jejich dodržení to proti přírodě určitě není. Škála roubovanců v sadech by měla zachycovat širokou škálu genetických vlastností se zdůrazněním těch požadovaných.

Jak vlastně skladování i výrobu evidujete?

Písemná evidence výroby v knihách je jistotou, ale používáme i 18 let starý software, který letos nahradí nový. Půjde o jednoduchou elektronickou evidenci skladování oddílů i výroby ve všech fázích – luštění, mlácení, čištění, sušení, plavení, termoterapie či moření. Budeme mít okamžitý přehled o výrobě včetně analýzy výkonu konkrétního uzlu, abychom mohli efektivně řídit a plánovat.

Obsluha nových strojů, různé typy a fáze výroby, školkařství, to vše vyžaduje zkušené zaměstnance...

Počet dělníků je nutné operativně přizpůsobovat objemu výroby. Když ale přijmete nového člověka, trvá to, než ho zaučíte a pustíte k samostatné práci. Jsme rádi, že se nám na sezónu vracejí lidé důchodového věku. Jsou zodpovědní a taky jim nemusíte nic vysvětlovat, protože už postupy i konkrétní výrobu znají. Udržet si kvalifikovaný personál, který zná pracovní postupy, abychom zajistili výrobu na všech uzlech, je jednou z našich priorit.

Eva Jouklová

VÁNOČNÍ PODĚKOVÁNÍ

Naši lesníci rozvezli 430 stromků do nemocnic

„To je náš první živý stromek po dvaceti letech,“ vítali nás v recepci Polikliniky Všeobecné fakultní nemocnice na Karlově náměstí v Praze.

„A víte, že máme hodně společného? Vy i my se staráme o zdraví lidí, a zatímco vy máte za nepřítelů kůrovce, tak my se letos pereme s kovidem. Tak si budeme vzájemně do příštího roku držet palce a za stromky moc děkujeme.“

Ne, to my jsme se snažili našim zdravotníkům v prosinci poděkovat. Alespoň tím, že jsme do desítek nemocnic přivezli vůni lesa.

„Každý projev sounáležitosti a solidarity je důležitý,“ řekl generální ředitel Lesů ČR Josef Vojáček počátkem listopadu, když podnik

zveřejnil svou adventní výzvu všem nemocnicím s lůžkovým oddělením pro pacienty s koronavirem. „Jak jinak vyjádřit naše uznání a díky za obětavost než stromky, které i zdarma doručíme.“

O stromky projevilo zájem 80 fakultních, krajských i oblastních nemocnic, které pro svá oddělení požádaly o 430 stromků. Naši kolegové jim v předvánočním období, často i mimo svou pracovní dobu, rozvezli smrky a borovice vypěstované v lesích a vybrané k prořezávce. Byl to dárek těm, kteří svátky nemohli strávit se svými blízkými. A hlavně poděkování všem zdravotníkům i dobrovolníkům, kteří v nemocnicích už řadu měsíců obětavě a ze všech sil čelí epidemii.

ŽELETINKA, MÍSTO ZE STARÝCH MAP I BÁSNÍ

„Sídlíme na Želetince – do navigace si zadejte Konopiště 12. Pojedete z Benešova na Týnec nad Sázavou, překlenete horizont a odbočíte na Konopiště. Hned za odbočkou již uvidíte stát u lesa žlutý zámček s falešným hrázděním, k němuž vede cesta třešňovou alejí...“

Přibližně takto navádíme hosty, kteří míří poprvé do sídla Lesního závodu Konopiště. Zámček Želetinka je hlavním „hrdinou“ tohoto krátkého pojednání, které

není vědecko-historickou prací, nýbrž klade si za cíl upozornit čtenáře na zajímavá místa na mapě LČR, kde svého času docela hlasitě rezonoval tep dějin.

Želetinka (či „V Želetince“) je starodávny místní název části lesa rozkládajícího se mezi okresním městem Benešov a roklí Konopištského potoka. Autorovi se nepodařilo vypátrat původ názvu, ale Želetinka se objevuje již na starých mapách a mihla se též v poezii první poloviny 19. století, jak bude v dalším textu přiblíženo.

Současný zámeček, v němž sídlí Lesní závod Konopiště, je součástí pečeti vtisknuté zdejšímu kraji arcivévodou Františkem Ferdinandem d'Este, následníkem rakousko-uherského trůnu a posledním aristokratickým majitelem zámku a panství Konopiště. Tato pečeť spočívá zejména v přestavbě zámku Konopiště do současné podoby, rozvoji Konopištského parku či ve výstavbě nových budov a provozů, často v „rakouském stylu“. Arcivévoda nechal Želetinku vystavět coby správní sídlo velkostatku a zejména lesního úřadu svého panství na místě původní myslivny. Lesní úřad se sem přestěhoval z areálu zámku Konopiště. Svému poslání slouží zámeček Želetinka navzdory změnám vlastnictví a režimů v podstatě dodnes. Přesný datum vzniku budovy se nepodařilo vypátrat, ovšem velmi pravděpodobně je zasazen do úplného začátku 20. století, neboť žádost o vydání stavebního povolení je datována 15. května 1899. Finální podoba zámečku se poněkud liší od stavebního výkresu, ovšem základní koncept zůstal zachován. Že se tady, na Želetince, během jednoho století zas až tolik nezměnilo, dokládají momentky ze zápraží někdejšího lesního úřadu a současného lesního závodu, zachycující tehdejší a dnešní personál.

Nepochybně i před sto lety brázdil večerní nebe nad Želetinkou let netopýra křivolaký (slovy Vrchlického), vlahou letní tmou pod korunami jírovců a dubů

rozsvěcovaly světlušky a ze všech stran sem doléhalo bažantí kodrcání. Staré domy bývají opředeny příběhy, jež se v nich odehrály. Želetinka jako by svědčila o příbězích celé monarchie, sesuté krátce po vzniku našeho zámečku do propadliště dějin skrze hrůzy války.

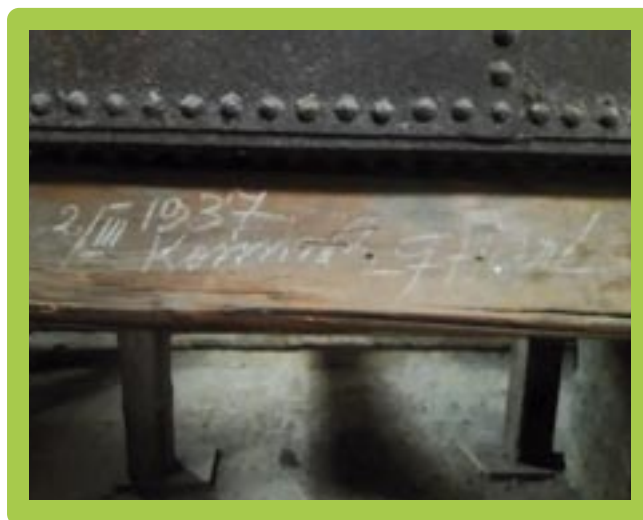
Do fasády Želetinky je pod sochou sv. Huberta vsazena kamenná deska s ozdobně vytesanými počty

Lesníci na tom samém místě, jen s odstupem zhruba sta let.

zvěře ulovené na Konopištském panství počínaje rokem 1887, kdy arcivévoda koupil Konopiště od Lobkoviců. O těžko uvěřitelné počty úlovků se převážnou měrou postaral jistě sám arcivévoda, vášnivý lovec. Tabulka na kamenné desce končí rokem 1913. Další řádky již zůstaly nevyplněny, neboť arcivévoda zahynul i se svou manželkou Žofií při atentátu, jenž byl na ně spáchán dne 28. června 1914 v Sarajevu. Atentát se stal záminkou vyhlášení války Srbsku ze strany Rakouska-Uherska, a tedy jednou z příčin první světové války.

Tyto události globálního rozsahu psaly nespočet lidských příběhů, většinou pohnutých. Ani Želetince se takový nevyhnul. Přibližně roku 1895 se sem přistěhoval arcivévodský myslivec Jan Waldhauser s rodinou, a to z revíru Horní Požáry, kde byl téměř ubit pytláky. Jan Waldhauser měl tři syny, z nichž sledujeme osud jeho jmenovce Jana. Mladý Jan Waldhauser vystudoval lesnickou školu v Písku a nastoupil jako lesní adjunkt na Želetinku. Roku 1914 musel narukovat do války, kde byl raněn. Vrátil se domů na rekonvalescenci a po Vánocích opět putoval na frontu, kde padl roku 1915. Jeho jméno nalezneme při vchodu do kostela sv. Mikuláše v Benešově, kde je uvedeno mezi válečnými oběťmi. V roce 2019 proběhla rekonstrukce střechy Želetinky. V přípravě na tuto náročnou akci byla důkladně vyklizena půda zámečku, od čehož jsme si slibovali odhalení dalších dávných příběhů a „pokladů“. Čtenáře patrně zklame konstatování,

že nebyl nalezen ani žádný deník, ani kostra Maxmiliána Drápa. Slabou náplastí budiž podpis kominíka F. Harta, učiněný křídou na trám dne 2. března 1937. Během opravy střechy došlo též k rekonstrukci věžičky, jež byla snesena a opět osazena. Kdo u tohoto náročného a ojedinělého úkonu nebyl, musí zase přibližně sto let počkat. Cestujme nyní ještě dál proti proudu času, než kam jsme dospěli v předešlých řádcích. Jak bylo zmíněno, zámeček lesního úřadu není prvním objektem na daném místě. Stávala zde skromnější myslivna, jejímž pozoruhodným fořtem byl Jan Stich (popřípadě česky Štich), působící zde v letech 1813 až 1840. Zmíněná pozoruhodnost vyplývá z faktu, že fořt Stich měl dceru Mārinku, jež okouzila slavného českého básníka Karla Hynka Máchu při jeho návštěvě Benešova v roce 1832. Mácha si zahrál s místním divadelním spolkem, jehož členkou byla právě Mārinka Stichová. Básník zahořel vůči dívce z Želetinky neopětovaným citem, a díky této bolesti byla česká poezie obohacena o básně Pomněnky zasázavské, z nichž si dovoříme citovat pro navození atmosféry májové procházky na Želetince:

Želetínky háje
modré stíny plodí,
modrými tam stíny
mnohá srnka chodí.
Jedna srnka bíláť
nade všechny jiné,
které tamo mají
své obydlí stinné.

Stověžitou Prahu
ode místa toho
dělí řeka bystrá,
dělí hor i mnoho;
přece noha moje
v onou stranu spěje,
své kde Želetínka
tiché stíny seje.

(K. H. Mácha, 1833)

Autor tohoto pojednání si po téměř dvou stech letech dovolil navázat na poetickou minulost Želetinky a ve své skromné tvorbě tomuto místu rovněž věnoval několik veršů, jejichž uvedení snad není v Máchově stínu opovážlivostí:

*V poledním slunci schnou hranice polen,
paprsky okny proudí do hájoven,
les prozářený dýchá malinami,
motýli spolu, hned zas letí sami.
Dub s dutinami připomíná dýmku,
klid objal alej, sad i Želetinku.*

V úvodu jsme zmínili, že zámek Želetinka je pouze součástí pečeti arcivévodovy. Nemáme prostor věnovat se všem zajímavým stavbám a místům, které následník trůnu nechal zbudovat. Pro názornou ukázkou je připojena stará pohlednice s lovčími zámky Konopištského panství, na níž je kromě Želetinky vyobrazen zámek Dubsko, typicky „alpský“ Frýdek a zámek Sv. Hubert, který roku 1968 vyhořel a v nové podobě je známý jako Černý les. Naše pojednání zakončíme konstatováním, že Lesní závod Konopiště je díky své velké rozloze bohatý na přírodní i stavební pozoruhodnosti. Abychom se nevěnovali pouze prostoru samotného Konopiště a ústředí lesního závodu, upozorňujeme například na neméně zajímavý brdský zámek Vacíkov, jenž je sídlem stejnojmenného polesí. Nechal jej v letech 1874 až 1875 zbudovat majitel březnického panství hrabě Pálffy.

*Petr Kjučukov, technický pracovník LZ Konopiště
Foto: autor a archiv*

Vracíme sovy lesu

Nový program Lesů ČR

LESYČR

Vytváříme lepší podmínky pro hnízdění sov a dravců,
přirozených nepřátel přemnožených hrabošů.
Pomáháme zemědělcům!

#vracímesovylesu

Staňte se členy Klubu nového lesa

O všem, co se v lese šustne

- Přes mobilní aplikaci nebo na webu Klub nového lesa se přihlaste na některou ze stovek akcí – Dní za obnovu lesa. Připravili jsme je pro Vás po celé ČR. A vyvrcholí celorepublikovým Dnem za obnovu lesa v říjnu 2021.
- S rodinou či přáteli nám přijďte pomoci i opakovaně při obnově našich lesů. Se zkušenými lesníky budete sázet nové stromky, připravovat paseky k osázení, budovat oplocení nebo sbírat semena pro nové sazenice.
- Členové Klubu nového lesa budou zváni na akce pořádané naším podnikem a jejich partnery, získají nové zvýhodněné služby, vstupy a další benefity od nás i našich partnerů.

Webový portál Klubu: www.klubnoveholesa.cz

Mobilní aplikace ke stažení na:
www.sazimelesynovegenerace.cz

